

INFORMATOR

NSPRV

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 11 • MART-APRIL 2017 • BROJ 118-119

ГЛОБАЛНА НЕДЕЉА АКЦИЈЕ 23-29. април 2017. ПОДРЖИ ОБРАЗОВАЊЕ. ВРЕМЕ ЈЕ!

Глобална недеља акције (Global Action Week - GAW) је време у којем се интензивирају активности Глобалне кампање образовања за све (GCE). То је акција у којој учествују синдикати, удружења просветних радника као и друге партнерске организације из државног и невладиног сектора која се баве питањем глобалног образовања. То је прилика да се проговори и о нереализованим Миленијумским циљевима и циљевима „Образовања за све“, као и о циљевима образовања 2015-2030 и акција која је сваке године све масовнија и бројнија.

Ове године GCE са својим партнерским организацијама организује Глобалну недељу акције од 23. до 29. априла и она је фокусирана на питање осигурања одговорности за реализацију глобалног Циља 4. (СДГ4) - Осигурати инклузивно и равноправно квалитетно образовање и могућност доживотног образовања за све.

Наш синдикат је и ове године подржао ову акцију, а између осталог и организовао, сада већ традиционалне, конкурсе за најбољи писани и ликовни рад ученика основних и средњих школа из АП Војводине на тему образовања за све, као и инклузије ових група у образовни систем, са посебним нагласком на децу избеглице и образовање на језику који не разумеју. Осим тога, активисти Синдиката ће одржати пригодне скупове и тематске конференције за средства информисања на којима ће говорити о овогодишњој теми Глобалне недеље.

Према саопштењу специјалног изасланика УН Гордона Брауна, помоћ међународне заједнице треба да „задовољи потребе тридесет милиона расељених девојчица и дечака – највеће дечје популације прогнане од 1945. године – међу којима је двадесет милиона њих који у овом тренутку немају услове да похађају школу“. Акција ће посебну пажњу усмерити на децу избеглице и децу присилно расељену у домовини, као и децу у заједницама које су им домаћини. У то могу бити укључена и деца избеглице у средње развијеним земљама које немају довољно средстава да обезбеде њихово образовање. Такође, задатак је до 2020. године повећа приступ образовању у ванредним ситуацијама за 18 одсто деце и млађих погођених кризама, а до 2030. и за све њих (100 одсто).

Подаци Уједињених нација говоре да данас у свету готово свако четврто дете школског узраста – више од 460 милиона малишана – живи у земљама погођеним кризама. Од тог броја, око седамдесет пет милиона деце и младих немају услове за наставак школовања, имају неквалитетно школовање, или су под ризиком да генерално остану без могућности за школовање.

Приружите се!

(Више о ГНА на странама 3-7)

У овом броју можете још читати:

ИЗ ИСТОРИЈЕ ОБРАЗОВАЊА	стр. 2
ВЕЧНОСТ РЕКТОРА – ДЕКАНА.....	стр. 8
ДЕЦЕНТРАЛИЗОВАТИ ИЗБОР ДИРЕКТОРА ШКОЛА.....	стр. 8
ОЧЕКИВАН ПАД ЗАРАДА У ЈАНУАРУ	стр. 9
ЗАРАДА ЗА ДЕЦЕНИЈУ И ПО ПОРАСЛА 238 ЕВРА.....	стр. 9
У ВОЈВОДИНИ НАЈВЕЋИ ФЕБРУАРСКИ РАСТ.....	стр. 10
ДУГ НАЈМАЊЕ УДАРА СТАНОВНИКЕ СРБИЈЕ!.....	стр. 10
ПРАВНИЦИ ОДГОВАРАЈУ	стр. 11
МУЛТИТАСКИНГ ОШТЕТИО КОНЦЕНТРАЦИЈУ МЛАДИХ.....	стр. 12
ШТА ЈЕ НАЈВАЖНИЈЕ НА РАЗГОВОРУ ЗА ПОСаО.....	стр. 12
УЧИТЕЉИЦА ПОКЛОНИЛА БУБРЕГ УЧЕНИЦИ	стр. 12
ЗАДАТАК ЗА ОСНОВЦЕ РАЗБЕСНЕО РОДИТЕЉЕ	стр. 12
ГЕЈТС: ПАМЕТ НИЈЕ ТОЛИКО ВАЖНА.....	стр. 12

SOMBORSKA UČITELJSKA ŠKOLA I JUŽNOSLOVENSKI NARODI (I)

Ziveći do prvog svetskog rata u nekoliko državnih zajednica, naši narodi su se nalazili u različitom položaju. Razlike u istorijskom razvoju, društveno-ekonomskim odnosima i političkim prilikama uticale su i na razvoj kulture, prosvete i školstva. Međutim, odvojenost državnim granicama nije mogla da suzbije težnju za uzajamnim zbližavanjem, a kasnije i za stvaranjem zajedničke države jugoslovenskih naroda. Pod uticajem istorijske prošlosti, tradicija, nacionalnih i socijalnih pokreta, uspostavljaju se sve čvršće veze u oblasti društveno-političkog i kulturno-prosvetnog života. Ovi dodiri nisu mogli biti sprečeni ni ostrim suprotstavljanjem vlasti.

U razvijanju međusobnih veza veoma značajnu ulogu imala je Učiteljska škola u Somboru. Nalazeći se u sredini sa razvijenim školstvom, ona je dugo vremena kao jedina učiteljska škola na srpsko-hrvatskom području u početku druge polovine 19. veka već imala dugu tradiciju i stekla veliki ugled. Prva učiteljska škola u Srbiji osnovana je 1871. godine u Kragujevcu, u Bosni i Hercegovini 1882. kao kurs, a 1886. godine kao Učiteljska škola u Sarajevu, u Crnoj Gori kao Bogoslovsko-učiteljska škola 1887. godine na Cetinju. Jedino je Učiteljska škola u Hrvatskoj osnovana znatno ranije (1849).

Iako je teritorijalno bila odvojena od ostalih naših krajeva Učiteljska škola nikada nije imala usko lokalni značaj. Mnogi njeni učenici bili su poznati društveni, prosvetni i kulturni radnici u Srbiji, Hrvatskoj i Slavoniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i ostalim krajevima. Dugo vremena ona je bila nosilac pedagoške teorije i prakse. Mada su kasnije neko vreme u Karlovačkoj mitropoliji radile još dve konfesionalne učiteljske škole (u Pakracu i Gornjem Kalovcu), škola u Somboru je pripremanjem dobrih stručno osposobljenih učitelja bila svuda veoma cenjena. Zato su se u njoj školovali ne samo učenici iz Vojvodine, nego i iz Srbije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske sa Slavonijom i Dalmacijom, Crne Gore, sa Kosova, pa čak i u Bugarske. Za proteklih 70 godina iz Učiteljske škole iz Sombora otišlo je oko 2.000 učitelja u sve krajeve koje su naseljavali naši narodi. Zato bi prikaz razvoja i delovanja Učiteljske škole bio nepotpun ako se ne bi dao makar i delimičan osvrt na njene veze sa ostalim našim krajevima. Ove veze su prvenstveno ostvarivane putem učenika koji su odlazili iz Monarhije i učenika koji su iz drugih krajeva dolazili na školovanje u Sombor.

Razlozi odlaska su bili višestruki. Većinom su imale patriotsku osnovu ili političku pozadinu, jer su neki morali da napuste Austro-Ugarsku i pređu u druge krajeve. Na neke su uticali pozivi koje su vojvođanski učitelji dobijali i ugled koji su tamo sticali i uživali. Zbog toga su mnogima poveravane i vrlo odgovorne funkcije u prosvetnom i školskom životu. Najveću pažnju zaslužuju veze sa Srbijom, Bosnom i Hercegovinom i Crnom Gorom.

Poznato je da su stalno održavane čvrste veze između vojvođanskih Srba i Srbije, što je sasvim razumljivo jer su se Srbi u Austriji uvek osećali delom srpskog naroda. Živeći pretežno u graničnim delovima vojvođanski Srbi su dosta lako dolazili u vezu sa svojom braćom u Srbiji. Već ranije su u Srbiju prelazili istaknuti kulturni i školski radnici i tamo sticali najviše društvene položaje (Dositelj Obradović, Dimitrije Isailović).

U ovom periodu prešlo je u Srbiju nekoliko poznatih pedagoga koji su završili Učiteljsku školu. Najistaknutiji među njima bio je dr Vojslav Bakić. Kao stipendista Sabora bio je na studijama u Lajpcigu i Hajdelbergu i postao naš prvi doktor pedagoških nauka, ali nije dobio zaposlenje iako su već tada radile dve srpske učiteljske škole (u Somboru i Pakracu) i pripremano otvaranje treće (u Gornjem Kalovcu). Uz to Bakić je bio odličan poznavalac obrazovanja učitelja u Evropi. Bakića je, istina, Sabor 1874. godine izabrao za eparhijskog školskog referenta u pakračkoj i karlovačkoj eparhiji, ali ga ugarska vlada

nije potvrdila. Pošto ga je Sabor oslobodio obaveze, bio je prinuđen da 1875. godine pređe u Srbiju, gde je bio glavni nosilac herbartovih pedagoških ideja. Radio je kao profesor i upravitelj Učiteljske škole u Beogradu, a zatim kao profesor Filozofskog fakulteta Velike škole. Objavio je brojne radove u duhu Herbartove pedagogije i bio jedan od vodećih pedagoga u Srbiji.

Nekoliko godina posle njega morali su Austro-Ugarsku da napuste upravitelj Učiteljske škole u Pakracu Dimitrije Josić i profesor Petar Despotović. Obojica su uhapšeni 1876. godine pod optužbu da su kao pristalice Ujedinjene omladine održavali vezu sa *Zastavom* i Beogradom, izazivali među stanovništvom nacionalnu i versku mržnju, koristili u Školi knjige iz Srbije sa antidržavnim sadržinom. U toku policijske istrage sprovedeni su u Zagreb radi izvođenja na sud. Iako su posle nekoliko meseci pušteni kući bez suđenja, na zahtev bana Mažuranića da se uklone iz Učiteljske škole jer ne mogu ostati u Hrvatskoj, a zatim i na zahtev kraljevskog ministra za Hrvatsku u Budimpešti Kolomana Bedekovića, patrijarh je posle trogodišnje rasprave doneo odluku da im prestaje služba. Posle toga (1878) je posebnom naredbom ministra bogočasti i javne nastave zabranjeno da se postave za profesore i učitelje na teritoriji Ugarske. Došlo je i do obustavljanja nastave u Učiteljskoj školi u Pakracu (1879).

Despotović je u međuvremenu bio izabran za nastavnika Više devojačke škole u Somboru. Na osnovu ministarske naredbe on je po nalogu patrijarha ponovo otpušten. Nakon toga su obojica prešli u Srbiju. Despotović je radio kao profesor i upravitelj učiteljskih škola u Aleksincu i Beogradu. Saradivao je u pedagoškim i književnim časopisima. Pisac je poznate *Istorijske pedagogije za učitelje i učiteljice narodnih*

Dr Vojslav Bakić

škola, koja je štampana u nekoliko izdanja. Josić je bio direktor gimnazije u Velikom Gradištu.

Od istaknutijih učenika učiteljske škole u Srbiji su radili poznati srpski kompozitor Josif Marinković kao profesor muzike u II gimnaziji u Beogradu, učitelj Gavra Pešić u Pirotu, koji je službovao u Crnoj Gori i Vojvodini, Aleksandar Kuzmanović (iz grupe narodnih zemunskih učitelja i jedan od pokretača časopisa *Učitelj*) kao nastavnik srednje škole u Jagodini. Sem njih, i drugi učenici ove škole su iz privrženosti srpskom narodu odlazili u Srbiju i radili kao učitelji.

Izuzetan primer pružanja pomoći Učiteljske škole školama u Srbiji predstavlja rad članova učeničke družine „Venac“ i Vukićevića na prepisivanju i prilagodavanju Natoševićevog bukvara za Srbiju. Ne znajući ko je autor ovog rukopisa, ministar prosvete i crkvenih dela je posebnim pismom obavestio članove družine da su na raspisanom stečaju za Bukvar poslat pod naslovom *Sve za milu narodnost* dobili najvišu stečajnu nagradu u iznosu od 50 dukata. U pismu ih, dalje, moli da prema primedbama Školske komisije neke delove rukopisa isprave, da pošalju potrebne ilustracije i da napišu uputstva za predavanje bukvara. Rukopis je štampan (1870. godine) bez oznake godine i imena autora kao *Bukvar za osnovne srpske škole*. Iste godine štampana je i *Čitančica uz bukvar za osnovne srpske škole* (Beograd, 1870). Uputstvo je sastavio i poslao Nikola Vukićević a štampano je pod naslovom *Uputstvo za predavanje bukvara u vezi s očiglednom nastavom* – Za učitelje osnovnih škola srpskih (Beograd, 1872. III izdanje, Beograd, 1883). Bukvar je napisan po metodi uporednog čitanja i pisanja i omogućio je kaočno napuštanje zastarele i neefikasne metode sricanja. *Uputstvo* je objavljeno neposredno posle otvaranja Učiteljske škole u Kragujevcu (1871). Zato je služilo kao veoma značajno sredstvo u didaktičko-metodičkom osposobljavanju i usavršavanju tadašnjih srpskih učitelja.

Naročito pred otvaranja učiteljske škole u Srbiji, a i kasnije u somborskoj Učiteljskoj školi su se osposobljavali za učitelje brojni mladići i devojke iz raznih mesta Srbije (Beograda, Jagodine, Smedereva, Kragujevca, Grocke, Uba, Sirogojina i dr.). U nekim generacijama učenika bilo ih je i dvoje-troje, što ukazuje da su zajedno dolazili na školovanje u Sombor. Zanimljivo je da su neki od njih započeli školovanje u bogosloviji, pa su prelazili najčešće zajedno u Učiteljsku školu. Prema nepotpunim podacima u Učiteljskoj školi se osposobilo oko 30 učitelja iz Srbije.

U prvoj deceniji dolazi do uspostavljanja bližih veza između samih učiteljskih škola. Tako su 1906/7. godine, nalazeći se na stručnoj ekskurziji, proveli u „bratskom društvu dva dana“ učiteljski kandidati Učiteljske škole iz Aleksinca sa upraviteljem Lukom Jevremovićem i tri profesora, razgledali u Somboru znamenite zgrade i prosvetne zavode, a noćili i hranili se u internatu i alumnatu.

Kontakti pred prvi svetski rat dobijaju sve više političko obeležje. Guslar iz Srbije Bošnjaković je boravio u Somboru i saradivao sa profesorom dr Pajom Radosavljevićem i članovima družine „Spas“. Članovi družine „Natošević“ su doneli odluku da svoju imovinu poklone Crvenom krstu u Srbiji, zbog čega je došlo do privremenom obustavljanja njenog rada. Profesor srpskog jezika Vasa Stajić je u svojoj političkoj aktivnosti prelazio sa grupom učenika u Srbiju.

U Učiteljskoj školi su korišćeni udžbenici, priručnici, originalna ili prevedena dela iz stručne literature, časopisi i listovi iz Srbije. Državne vlasti su putem Školskog saveta, a kasnije sve više i neposredno, pratile i kontrolisale koja se literatura koristi, a vrlo često i zabranjivale upotrebu nepoželjnih knjiga. Naš najstariji pedagoški časopis, *Školski list*, je stalno imao saradnike (dr Vojslav Bakić, Petar Despotović, Sreten Adžić, Gavra Pešić i dr.) i pretplatnike iz Srbije.

(Nastavak teksta u sledećem broju)

СВЕТСКИ РАЗВОЈНИ (И ОБРАЗОВНИ) ЦИЉЕВИ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА

• Најмање пола века кашњења
(Наставак са стр. 1)

Неке од најсиромашнијих земаља света неће остварити основно образовање за све своје грађане ни 100 година након што су то постигле неке од најбогатих. Према извештају Унеска о остваривању глобалних образовних циљева, универзално средњошколско образовање ће, иако је планирано за 2030, можда бити остварено тек пола века касније – 2084. године.

Глобалним развојним планом Уједињених нација, који је 2000. године био зацртан „Миленијумским развојним циљевима“, за област образовања је било предвиђено да се до 2015. године у потпуности оствари „универзално основно образовање“. Крајем 2015 УН су усвојиле нови развојни план за наредних 15 година, с још амбициознијом планетарном визијом за 2030. годину, у којој се циљ универзалног образовања пење на виши, средњошколски ниво. Управо објављени „Извештај о мониторингу програма глобалног образовања 2016“ (Глобал Едукацион Мониторинг Репорт), који је припремио Унеско, открива, међутим, отрежњујућу стварност и поражавајуће податке о реализацији тих планова. Према том извештају (који на 558 страна садржи обиле података), уколико се реализација УН развојних планова настави садашњим темпом, универзално основно образовање биће достигнуто тек 2042, а универзално средње образовање 2084. године. Неке од најсиромашнијих земаља света неће остварити основно образовање за све своје држављане ни 100 година након што су то постигле неке од најбогатих. У извештају се, зато, наглашава да публикација треба да послужи као „аларм за узбуну у целом свету и да покрене акције историјских димензија да се реализују УН Циљеви одрживог развоја за 2030, а првенствено (образовни) Циљ 4.“ Генерална директорка Унеска Ирина Бокова пише у уводу извештаја да је „потребна фундаментална промена начина на који се размишља о улози образовања у глобалном развоју, зато што је образовање катализатор благостања појединаца, али и будућности наше планете“.

У „Извештају о мониторингу програма глобалног образовања 2016“ наводи се да су само 64 земље, односно 40 одсто од укупно праћених 157, до 2015. године испуниле Миленијумски циљ број 2 – основно образовање за све – док се за остале земље предвиђа да ће тај циљ постићи у наредних 85 година. Најнеразвијенијих 11 земаља света, међу којима су Нигер, Руанда и Централноафричка Република, то не могу да ће остваре све до 2100. године. Ни далеко богатије земље неће, међутим, бити у стању да до 2030. године реализују Циљ одрживог развоја број 4, а то је да „обезбеде свим девојчицама и дечацима потпуно бесплатно, равноправно и квалитетно основно и средње образовање“. Изузимајући Јужну Кореју, једину земљу која је остварила пуно средњошколско образовање свих својих грађана, и то још у 2010. години – 20 година „пре рока“ – прогнозе за остале земље света веома су суморне. Очекује се да ће тај циљ до 2030. године достићи само осам одсто држава света, а више од 40 одсто ће на њему радити све до 2100. године – са 70 година закашњења. Према досадашњим показатељима, Циљ 4 ће у року

остварити само 12 земаља – Канада, Русија, Јапан, Јужна Кореја, Сингапур, Пољска, Словачка, Чешка, Грузија, Туркменистан, Белорусија и Јерменија. Сједињене Америчке Државе до тог циља стижу тек 2040. године, док ће Индија, која ће према очекивањима бити предводница азијских држава, универзално основно и средње образовање остварити тек 2085. године. Португалија ће, на пример, бити на зачељу Европе, и то тек 30 година након планираног рока.

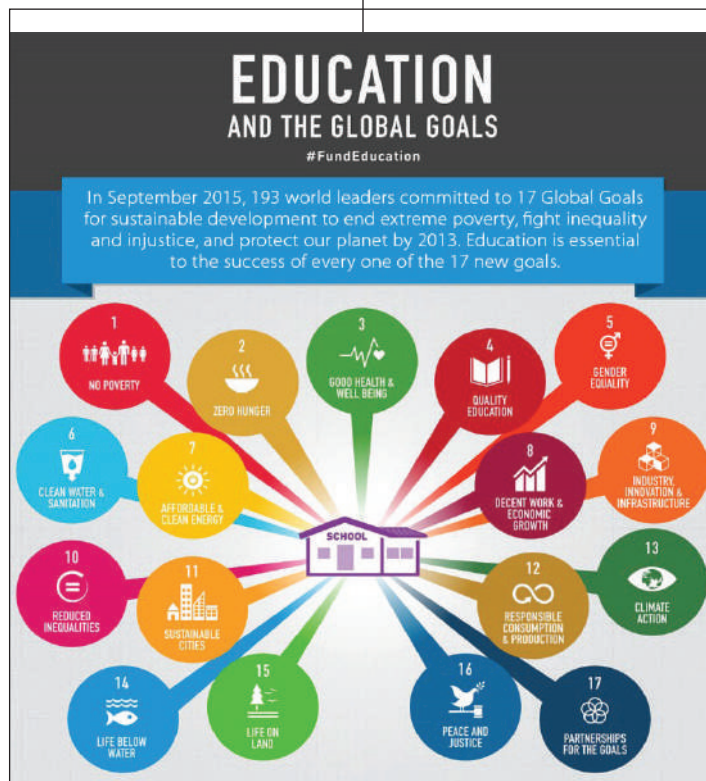
Значајан део извештаја чине и подаци који доказују колико је образовање значајно за остваривање свих других 16 глобалних развојних циљева – за ослобађање од сиромаштва (што је Циљ одрживог развоја 1), за промоцију одрживе пољопривреде и боље исхране (Циљ одрживог развоја 2), за област здравља и решавање проблема као што су велика смртност одојчади и ширење заразних болести (Циљ одрживог развоја 3), за помоћ женама у описмењавању, учешћу у тржишту рада и унапређењу живота уопште (Циљ одрживог развоја 5), за очување енергије и примену обновљивих енергетских извора (Циљ одрживог развоја 7) и друге.

Један од конкретних примера у прилог томе је научно предвиђање да би се током наредне две деценије – уколико би универзално средње образовање било остварено до 2030. године – број смртних случајева смањено за 20.000, уз претпоставку да учесталост природних катастрофа остане непромењена. Уколико би природне катастрофе биле есталије, број спасених живота могао би да се повећа и на 50.000, зато што подаци о томе недвосмислено говоре да су образованији људи „мање осетљиви и отпорнији на природне катастрофе“.

Остваривање образовних циљева могло би да има посебно значајне последице по смртност одојчади у свету. Уколико би све жене у подсахарској Африци до 2030. године имале средњошколско образовање, то би у деценији између 2050. и 2060. године спречило смрт до 3,5 милиона деце. У извештају се истиче да образованије жене више користе превентивне мере да заштите своју децу.

Образовање би им такође помогло и да дођу до запослења, да се ослободе сиромаштва и све скупа – боље обезбеде своју децу.

Али, ако образовање треба да оствари тај свој потенцијал и да одговори на изазове с којима се планета суочава, потребан је „тектонски помак“ у политичкој пракси, пре свега адекватна финансијска подршка. Одговор на велике образовне потребе широм света захтева знатно више средстава. Према извештају, „развијана помоћ сектору образовања данас је мања него што је била 2009. године – потребно је да се повећа најмање шест пута како би се премостио јаз од 39 милијарди долара колико годишње недостаје за остваривање глобалних образовних циљева“. Према оценама које се износе у извештају, кључни разлог за неуспех у остваривању циљева који су били планирани за остваривање током прве две деценије овог века јесу неадекватно и неравноправно финансирање – земље с ниским приходима у 2014. години су, на пример, добиле 28 одсто укупне светске помоћи, док је у њима ван школских клупа регистровано више од 36 одсто укупног броја малишана.

Globalna nedelja akcije za obrazovanje 23-29. april

BORI SE ZA OBRAZOVANJE. VREME JE!

Globalna nedelja akcija za obrazovanje (GAWE) je međunarodna godišnja kampanja predvođena Globalnom kampanjom za obrazovanje (GCE) uz podršku UNESCO-a, koja treba da podigne svest o važnosti obrazovanja za postizanje održivosti i realizaciju obaveze da se postignu globalni ciljevi Obrazovanja do 2030. godine. Ovogodišnja tema je "odgovornost za realizaciju SDG 4 i učešće građana" koja treba da naglasi značaj transparentnog, odgovornog i participativnog upravljanja za ispunjenje u celosti SDG 4.

Od 23. do 29. aprila, GAWE kampanja promovira ključnu ulogu građana u učešću u postupku donošenja obrazovnih politika i praćenju napretka.

Ključne UNESCO poruke o odgovornosti i učešću građana

Obrazovanje je osnovno ljudsko pravo i svi treba da imaju mogućnost da ostvare to pravo. Da bi ispunile ovo, zemlje moraju osigurati univerzalni pristup inkluzivnom i jednakom kvalitetu obrazovanju i učenju, od čega najmanje devet godina školovanja treba da bude besplatno i obavezno, i to za sve.

Obrazovanje je javno dobro. Kao nosioci posla, vlade imaju primarnu odgovornost za ostvarivanje prava na obrazovanje, ali i centralnu ulogu kao čuvari efikasnog, pravičnog i efikasnog upravljanja i finansiranja javnog obrazovanja.

U zajedničkom društvenom poduhvatu, koji podrazumeva inkluziju u obrazovanje, formulisanju javne politike i implementacije u društvo, nastavnici i pedagozi u državnim i privatnim školama, privatni sektor, lokalne zajednice, porodice, mladi i deca, ... imaju važnu ulogu u ostvarivanju prava na kvalitetno obrazovanje.

Svi partneri moraju da snose odgovornost: multilateralne organizacije treba da budu odgovorne za svoje članice; ministarstva obrazovanja i drugih srodnih ministarstava građanima; donatori nacionalnim vladama i građanima; škole i nastavnici obrazovnim zajednicama i, šire gledano, građanima.

Sistemi uzajamne odgovornosti treba da obuhvate transparentan monitoring i izveštavanje o finansiranju obrazovanja, sa posebnom pažnjom da se osigura način da se finansijska sredstva usmere ka postizanju cilja kod najugroženijih nacija i populacija, a najmanje za razvijene zemlje.

Popoljšanje upravljanja i odgovornosti može da poveća efikasnost, a efikasno korišćenje postojećih resursa i obezbeđeno finansiranje od strane zajednice pomoći će onim učenicima kojima je pomoć najviše potrebna.

Vlade treba da uspostave procedure koje će uključiti sve zainteresovane strane u planiranje, sprovođenje i praćenje obrazovnih politika i strategija. Participacija mora početi sa uključivanjem porodica i lokalnih zajednica, a povećana transparentnost garant je dobrog upravljanja u obrazovnoj administraciji.

To je Agenda naroda, od naroda, i za narode.

SDG4 - Ključ Obrazovanja do 2030

Cilj "Obrazovanja 2030", je u tome da sve zemlje realizuju globalni cilj održivog razvoja br. 4 (SDG4) - obavezu da osiguraju inkluzivno i besplatno kvalitetno obrazovanje za sve i promovisu mogućnosti za doživotno učenje za sve. Kako je Cilj 4. ključ za ostvarivanje i on podupire sve druge razvojne ciljeve, bez realizacije Cilja 4. ne može se očekivati da će biti realizovani i svi preostali globalni ciljevi održivog razvoja.

Sve zemlje se posebno obavezuju da će:

- Osigurati 12 godina slobodnog, javno finansiranog, uravnoteženog kvaliteta osnovnog i srednjeg obrazovanja, od čega najmanje devet godina mora biti obavezno, a što će dovesti do relevantnih ishoda učenja.
- Podsticati odredbu o najmanje godinu dana besplatnog i obaveznog kva-

litetnog predškolskog obrazovanja, kao i da sva deca imaju pristup kvalitetnom razvoju u ranom detinjstvu, briga i obrazovanje.

- Osigurati da obrazovanje dovede do efikasnog sticanja osnovnih kompetencija kao kamena temeljca za doživotno učenje.
- Osigurati da učenje bude ulaznica i za svet rada i za građanstvo u globalnom svetu.
- Osigurati ujednačen pristup svim nivoima obrazovanja i stručnog osposobljavanja za sve ranjive populacije, uključujući osobe sa invaliditetom i decu autohtonih naroda, i osiguraju rodnu ravnopravnost u obrazovanju do 2030. godine.
- Osigurati da svi mladi (15-24 godina) postignu adekvatnu pismenost i veštine računanja.
- Osigurati širi i ujednačen pristup sticanju stručnih veština i visokom obrazovanju.
- Obezbediti sigurno i inkluzivno okruženje za učenje.
- Obezbediti adekvatne postupke za zapošljavanje, obuku i profesionalni razvoj i status nastavnika.
- Sve zemlje se pozivaju da se pridržavaju međunarodnih i regionalnih merila za iznose prosvetnih budžeta i da, shodno tome, izdvoje najmanje 4 - 6% bruto društvenog proizvoda i / ili najmanje 15 - 20% od ukupne javne potrošnje za obrazovanje.

Aktivisti SDG4 - Obrazovanje 2030. upozoravaju da je ispunjenje svih obaveza koje se odnose prema zvaničnom Fondu pomoći za razvoj (ODA) od ključnog značaja, i da to podrazumeva obaveze razvijenih i bogatih zemalja da izdvoje 0,7 odsto svoga bruto društvenog proizvoda (BDP) u ODA, a da do 2020. godine, izdvoje najmanje 15-20% svih ODA sredstava za obrazovanje (od toga polovinu za osnovno obrazovanje) i da dodele još najmanje 4% humanitarne pomoći za razvoj obrazovanja u siromašnim i nerazvijenim zemljama.

Poštovane kolegice i kolege, očekujemo da i Vi uzmete aktivno učešće u realizaciji ovogodišnje Globalne nedelje akcije za obrazovanje!

**Sva deca imaju pravo na kvalitetno obrazovanje!
Pridružite se!**

prof. Hadži Zdravko M. Kovač

ПОДРЖИ ОБРАЗОВАЊЕ. ВРЕМЕ ЈЕ!

Сваку последњу недељу у априлу одржава се традиционална Глобална недеља акције (Global Action Week - GAW) у периоду од 23. до 29. априла. То је период у којем се интензивирају, иначе уобичајене, активности Глобалне кампање образовања за све (GCE). То су акције у којима учествују синдикати просветних радника, еснафска удружења просветних радника као и друге партнерске организације државног и невладиног сектора које се баве питањем глобалног образовања и образовања уопште. Ове године GCE са својим партнерима организује Глобалну недељу акције која је фокусирана на реализацију глобалног Циља 4. (SDG4) - Осигурати инклузивно и равноправно квалитетно образовање и могућност доживотног образовања за све.

Подсећамо Вас да је наш синдикат и ове године расписао, овом приликом, конкурсе за најбољи писани и ликовни рад ученика основних и средњих школа са територије АП Војводине на тему Образовања за све, као и инклузију маргинализованих група у образовни систем, са посебним нагласком на децу избеглице и образовање на језику који деца не разумеју.

Елем, превише је деце и не само деце миграната, прогнаника, избеглица, која улазе у учионице, а нису у стању да разумеју језик којим говоре њихови наставници или да уче из материјала који им они том приликом дају, пошто се језик на коме се одржава настава разликује од њиховог матерњег језика. То ставља ову децу у немогућу позицију да уче на језику који не разумеју, јер им је потребно два-три, а понекад и сва четири разреда нижег образовања да разумеју шта им говоре њихови наставници, а шта њихове мале колеге. Тиме се код њих још више појачава осећај маргинализованости. Отуђени и осуђени су на неуспех и то на самом почетку школовања. Како је кроз нашу земљу само у претходној години прошло више хиљада деце основношколског узраста, неопходно је да се шира, али и локалне заједнице укључе у решавање овог проблема и да, бар за оно време које проводе у нашој земљи, добију део образовања које би наставили кад дођу у земљу одређишта или се врате, једног дана, у своје матичне земље. Тиме би се спречило да они већ у раној фази времена за школу одустају, неки чак и дефинитивно од образовања и тиме себе осуђују на доживотни статус губитника, а што је у супротности са свим цивилизацијским и прокламованим глобалним циљевима да сва деца света до 2030. године добију квалитетно основно образовање за све и могућност за наставак образовања на вишим нивоима, као и могућност за целоживотно учење, усавршавање и развој каријере.

Према последњим доступним подацима на која упозорава и УНИЦЕФ, али и велики светски синдикати просветних радника, велика је трагедија да чак 40% светске популације учи на језику којим не говори или који не разумеју. Наводимо, овом приликом, пример Непала у коме се говори више од 123 језика, а 54% становништва има матерњи језик који није непалски, а који је и даље главни језик у учионицама ове земље. Ни Србија, коју често пута многи узимају као позитиван пример, пошто је у многим школама настава двојезична и вишејезична, није

имуна на овај проблем и управо чињеница да у многим школама деца не добијају могућност школовања на матерњем језику, она од школе одустају. Кад се томе додају проблеми да се ова деца ангажују у дечијем раду, а често и у оним најгорим облицима проституције и трафикинга, јасно је да се мора повећати друштвена одговорност да се за њихове породице, односно родитеље, обезбеди пристојан посао, а деца поново нађу у скамијама, где им је и место.

Нажалост, иако се број деце која су остала ван школа преполовио и са сса 120 милиона смањен на око 60 милиона у периоду од 2000. до 2015., још увек остаје готово немогућ захтев да се ова појава искорени у наредном петнаестогодишњем периоду, до 2030. на шта се обавезала међународна заједница, али и велик број земаља у развоју у којима је ова појава најприсутнија, као и у великом броју земаља које су обухваћене ратним дејствима или етничким сукобима. Јасно је да овај циљ неће бити могуће остварити уколико изостане новчана помоћ богатих сиромашним и земљама у развоју и ако се формиран фонд популарно назван Фондом за будућност не буде пунио очекиваном динамиком.

Због свега тога позивамо наше колеге, а нарочито оне из актива наставника српског односно матерњег језика и ликовног образовања да подстакну своје ученике да учествују на нашим конкурсима и да изнесу свој став како они виде овај проблем. Најбоље радове Синдикат ће, као и досад, објавити на нашем сајту, Информатору Синдиката, као што ће и обезбедити пристојне награде. Проглашење победника и додела награда биће организована на Светски дан борбе против дечијег рада 12. јуна о.г. Радове сласти на: Секретаријат НСПРВ, 25.000 Сомбор,

Трг Св. Тројства 1/16 (За конкурс). Последњи рок за достављање радова је петак, 12. мај 2017. године.

Несклад потреба и помоћи

Према оцени директора Мониторинг програма глобалног образовања Арона Бенавота, коју је објавио британски „Гардијан”, више је фактора који објашњавају суморну слику о реализацији глобалних образовних циљева. Економска и социјална неједнакост, као и сукоби у свету главне су препреке обезбеђивању универзалног образовања, али међународна заједница такође треба паметније да усклађује образовне потребе с расположивим средствима. „Наш извештај анализирао је помоћ у образовању коју је од 2003. године до данас примало 170 земаља и показао је да је усмеравање средстава помоћи више повезано с трговинским интересима него са стварним потребама. Монголија је, на пример, већ остварила пуно основно образовање за све своје држављане, а добила је 15 пута већу помоћ од Чада, на пример, где је само нешто више од четвртине деце завршило основно образовање”, каже Бенавот.

Веће друштвено благостање

Резултат подизања нивоа образовања у свету било би и веће опште друштвено благостање. Према подацима из извештаја, образовање охрабрује учешће у политичком животу. У 106 анализираних земаља, особе с вишим нивоима образовања више су се укључивале у ненасилне протесте; у 102 земље, одрасли с високим образовањем су били спремнији да траже информације од својих влада, у поређењу с нижеобразованим људима.

Брже искорењивање сиромаштва

Један од приоритетних циљева из групе 17 УН „Циљева одрживог развоја за 2030” јесте искорењивање сиромаштва у свету. Колико је образовање значајно за постизање тог глобалног циља, говори процена да би се приход по глави становника – под условом да се универзално средње образовање оствари до 2030. до 2050. године – повећао за 75 одсто, а глобална елиминација сиромаштва била би убрзана за десет година.

KAKO PROTIV NERAVNOPRAVNOSTI TOKOM ŠKOLOVANJA?

Rastuće razlike između bogatih i siromašnih tema su osmog izdanja publikacije OECD-a „Trendovi u obrazovanju“, koje istražuje načine da se svim đacima, bez obzira na ekonomski status porodice, obezbedi uspešno školovanje

Prema podacima prikupljenim tokom poslednjeg PISA testiranja, 2015. godine, srednjoškolski iz siromašnih porodica u mnogim zemljama su pod trostruko većim rizikom od zaostajanja u obrazovanju za vršnjacima boljeg društveno-ekonomskog statusa (...). „Nejednakost u prihodima je u porastu u zemljama OECD-a od osamdesetih godina prošlog veka i sad je na najvišem nivou u poslednje tri decenije – prosečni prihodi deset odsto najbogatijeg dela populacije devet puta su veći od prihoda deset odsto najsiromašnijih stanovnika ovih zemalja“. Društvene nejednakosti i neravnopravne šanse za obrazovanje tema su poslednjeg, osmog izdanja „Trendova koji oblikuju obrazovanje“, publikacije koju OECD Centar za obrazovna istraživanja i inovacije objavljuje od 2013. godine. U prethodne četiri godine publikacija se bavila starenjem stanovništva, dečijom gojaznošću, rastom megagraдова, ekološkim izazovima, novim tehnologijama, promenama u savremenoj porodici i rodnom ravnopravnošću. Ovog puta u fokusu je zabrinjavajući trend rastućeg jaza između bogatih i siromašnih, u izdanju pod naslovom „Obratite pažnju: Neravnopravnost u obrazovanju“.

Materijalna neravnopravnost se u obrazovanju manifestuje na mnogo načina. Učenici koji potiču iz bogatije sredine uglavnom dolaze iz okruženja u kome se inače uči, te imaju uzore, i vrlo verovatno i mirno mesto za učenje, kao i pristup internetu. Pored toga, veće su šanse da njihovi roditelji imaju vremena i mogućnosti da im pomognu u učenju kod kuće, i da ih ohrabruju da uče. Deca koja nemaju takve uslove, s druge strane, u nepovoljnom su položaju još pre polaska u školu, i ta neravnopravnost nastavlja da se proteže kroz čitavo njihovo školovanje. U publikaciji se ističe da materijalna neravnopravnost nedvosmisleno utiče na obrazovanje, ali i da se na nju može delovati obrazovanjem. Veoma je važno da se istraži koji su najbolji načini da se svim đacima, bez obzira na ekonomski status, obezbedi uspešno školovanje.

Prema „Trendovima koji oblikuju obrazovanje“, važan prvi korak u tom pravcu je da se svoj deci obezbedi kvalitetno predškolsko obrazovanje, koje će mnogim mališanima pružiti podršku, koja im nedostaje kod kuće, i pripremiti ih za početak formalnog školovanja.

Sve je više dokaza, uključujući i dugogodišnja istraživanja, koja potvrđuju da ulaganje u predškolsko obrazovanje rezultira jačanjem kognitivnih i nekognitivnih sposobnosti dece, kao i kasnijom većom uspešnošću na tržištu rada. Srednjoškolski koji su imali predškolsko obrazovanje pokazuju 31 odsto bolje rezultate na PISA testovima od dece koja nisu bila pripremljena za školu.

Neke zemlje i neki regioni primenjuju politiku podsticanja učešća siromašnijih porodica u predškolskoj nastavi. Deca iz materijalno ugroženih porodica u Belgiji i Sloveniji, na primer, imaju prioritet pri prijemu na predškolsku nastavu. Druge zemlje primenjuju programe koji direktno ciljaju porodice s niskim prihodima. – U Australiji se, na primer, realizuje program za roditelje, koji im pomaže da svojoj deci budu prvi učitelji, a koji je primenjen u više od 100 siromašnih zajednica širom te zemlje.

Za razliku od programa podsticanja predškolske pripreme dece, koji doprinosi ublažavanju društveno-ekonomske nejednakosti, sistemske politike kao što su ponavljanje razreda i rano selektovanje i usmeravanje ka strukovnom ili visokom obrazovanju (u Nemačkoj i Austriji, na primer) zapravo mogu i da prodube društvene nejednakosti. Prosečno, u zemljama OECD-a oko 13 odsto

petnaestogodišnjaka ponavlja bar jedan razred u osnovnoj ili srednjoj školi, ali taj procenat veoma varira od zemlje do zemlje.

Dok u Japanu, Južnoj Koreji i Norveškoj uopšte ne postoji sistem ponavljanja razreda, i gde učenici automatski napreduju u sledeći razred, u Francuskoj, Luksemburgu, Portugaliji i Španiji stopa ponavljanja razreda penje se čak do 35 odsto.

Pri tom, đaci iz materijalno ugroženih porodica sa niskim prihodima, u proseku mnogo češće ponavljaju razred, čak i kad se uzmu u obzir razlike u akademskim postignućima. Uzrok tome,

pokazuju analize, jeste izostanak blagovremene školske dopunske nastave i pomoći, i češća pojava lošeg ponašanja među tim učenicima. Visoke stope ponavljanja razreda u korelaciji su sa lošijim školskim rezultatima učenika i povećanim rizikom od napuštanja školovanja (od 20 do 50 odsto). Osim toga, ponavljanje razreda je, pored negativnog uticaja na život pojedinca, i za državu dodatni finansijski trošak, zato što u dužem vremenskom periodu zahteva angažovanje dodatnih sredstava.

Alternativa ponavljanju razreda treba da je dopunska nastava, posle školskih časova ili tokom letnjeg raspusta. Loše dake treba identifikovati što ranije, na primer kroz upisni skrining i kontinuirano praćenje i ocenjivanje. Za đake koji kod kuće nemaju povoljne uslove za učenje, produženi boravak u školi može da bude od koristi. Ponavljanje gradiva pojedinih predmeta – što je praksa u Kanadi, na Novom Zelandu i u SAD – takođe može da bude dobar način za održavanje motivisanosti učenika, jer ih to ne odvaja od vršnjaka, i pod manjim su rizikom da dožive stigmatizovanje i maltretiranje od strane drugih učenika. Odlična rešenja na tom planu ima finski obrazovni sistem, koji se temelji na uverenju da su svi učenici sposobni da postignu zajedničke školske ciljeve. Finski obrazovni sistem kombinuje politiku automatskog prelaska u viši razred, sa ranim intervencijama koje treba da spreče da učenik zaostaje. Kao rezultat stopa ponavljanja razreda u Finskoj je izuzetno niska, samo dva odsto.

U nekim zemljama OECD-a praksa je da se učenici, prema nivou sposobnosti koji pokazuju, odvajaju u različite obrazovne grupe i različito se usmeravaju, ka strukovnim školama i zanatima ili ka visokom obrazovanju. Prosečna starost učenika za prvu takvu selekciju na nivou OECD-a je 14 godina, ali je mnogo varijacija od zemlje do zemlje. U Finskoj i Španiji đaci se ne usmeravaju pre kraja niže srednje škole, dok u Austriji i Nemačkoj razvrstavanje započinje već sa deset godina starosti učenika, što veoma utiče na njihove obrazovne i profesionalne izgleda za budućnost. Učenici iz siromašnijih sredina se neproporcionalno smeštaju u grupu sa najnižom akademskom orijentacijom, i pod većim su rizikom da ostanu „zarobljeni“ u obrazovno nižem okruženju, sa kvalifikacijama koje im ne omogućavaju da se

uključuje u visoko obrazovanje. Na koji način bi ovakvi školski sistemi mogli da podrže društveno-ekonomski ranjive učenike? Viši standardi nastavnih planova i programa sa naglaskom na bazičnim kognitivnim sposobnostima, mogli bi da im pomognu da steknu veštine potrebne za uspeh na radnom mestu. Takođe, kvalitet obrazovno nižih grupa i škola može biti poboljšan. Takav primer se može naći u nekoliko nemačkih država, koje su dva niža nivoa tamošnjih srednjih škola (realschule i hauptschule) spojili u jedan, kako bi učenici usmereni ka ovim školama dobili kvalitetnije obrazovanje. Nordijske zemlje, pak, primenjuju privremenu selekciju i grupisanje učenika, s mogućnošću prelaska iz grupe u grupu, što ipak pruža šansu za akademsko napredovanje.

Za obrazovnu ravnopravnost kvalitet nastave i raspoloživih obrazovnih resursa takođe su od velikog značaja. Brojne analize, međutim, ukazuju na tendenciju da se kvalifikovaniji i iskusniji učitelji i nastavnici usmeravaju ka boljim školama, što su obično škole u ekonomski bolje stojećim krajevima. Kad iskusniji nastavnici odu u opremljenije i bogatije škole, nastavnici početnici najčešće se nađu u manje uspešnim školama, i to je podatak koji treba da brine. Pored toga što su prvi put u učionici, mladi nastavnici se u manje uspešnim školama obično suočavaju sa obrazovno najzahtevnijim učenicima, što dovodi do njihove frustracije i premora. U takvim slučajevima, od pomoći su im snažni mentorski programi.

Kvalitetno obrazovanje ključni je instrument obezbeđivanja ekonomskog napredovanja i inkluzivnosti, zaključuje su u publikaciji. Napominje se, takođe, da smanjenje društvene nejednakosti zahteva i odgovarajuću politiku stanovanja, opreživanja i zdravstvene zaštite, kao i rad krivičnog pravosuđa. Ukoliko postoji navedena sistemska podrška, kvalitetno obrazovanje obezbeđuje se samo veće mogućnosti zapošljavanja, već presudno utiče i na blagostanje pojedinca i njegovo društveno i političko učešće.

ZAČARANI KRUG

Nejednakost u prihodima, kako je već spomenuto, u protekle tri decenije porasla je gotovo u svim zemljama OECD-a. Prema podacima iz 2014. godine, zemlje sa najvišim nivoom nejednakosti su Čile, Meksiko i SAD, potom Izrael i Turska. Najveći rast nejednakosti zabeležen je u Finskoj, na Novom Zelandu i u Švedskoj. Turska je imala najveći pad nejednakosti, ali je ukupni nivo nejednakosti u toj zemlji i dalje visok. Štaviše, i prognoze za 2060. godinu ukazuju na to da će nejednakost u bruto zaradama, pod uslovom da se trenutni trendovi nastave, takođe nastaviti da uvećava.

PORODIČNO NASLEĐE

Međugeneracijski transfer društvenih prednosti, prema „Trendovima koji oblikuju obrazovanje“, ključni je pokretač društvene nejednakosti. To znači da napredniji, uspešniji učenici najverovatnije imaju društveno uspešnije roditelje, i u pogledu obrazovanja, i u pogledu njihovog učešća u radnoj snazi. Prema podacima PISA 2015. 97 odsto bogatijih roditelja imaju visoko obrazovanje, a 94 odsto njih je na radnim mestima koja traže visoke kvalifikacije. Nasuprot tome, na takvim radnim mestima je samo osam odsto siromašnih roditelja, a 88 odsto njih nema visoko obrazovanje. Dugogodišnja istraživanja pokazuju da društveno-ekonomski status, sa godinama života ima sve manje uticaja na obrazovanje, ali međugeneracijski transfer prednosti ipak ostaje činilac značajan za obrazovanje tokom čitavog života.

FUND THE
FUTURE
EDUCATION RIGHTS NOW

ОД 2.000 ДЕЦЕ ИЗБЕГЛИЦА У СРБИЈИ, САМО 30 ИДЕ У ШКОЛУ!

- Стручни програми обуке просветних радника • Првих 10 дана само радионице • Два часа дневно уче српски • Подељени у осам одељења, двоје до троје по одељењу
- Ускоро ће и нове школе бити оспособљене да приме мале избеглице • Ахмед: "Другари из школе ми много помажу"

Од око 7.000 миграната, колико их се тренутно налази у Србији, чак око 2.000 су деца школског узраста, а тренутно је само 30 њих укључено у наш образовни систем. Тренутно 14 малолетника из прихватног центра у Крњачи, похађа наставу у основној школи "Бранко Пешић" у Земуну. По један ђак је сео у школске клупе ОШ "Јован Ристић" и "Раде Драинац", на Палилули, а четворо старијих похађа средњу Пољопривредну школу. Десет малолетника без пратње из центра Васа Стајић похађа наставу у ОШ "Филип Филиповић" на Вождовцу, кажу из Комесаријата за избеглице и миграције. Према њиховим речима, укупно четрдесеторо деце из Крњаче је започело формално образовање, а половина њих је или напустила центар или су од школовања одустали.

Раније, док је период задржавања мигранта у Србији био краћи, објашњавају, није било сврхе уврштавати малолетне мигранте у школство управо због њиховог кратког задржавања. Сада ипак, кажу, они се задржавају дуже и јавила се потреба да им се пружи адекватно образовање.

Међутим, из Центра за пружање помоћи тражиоцима азила (АПС) подсећају да њихова организација, од почетка функционисања азилног система, 2012. године уписује децу мигранте и тражиоце азила у школе широм Србије. Око четрдесеторо деце похађало је наставу у Боговађи, Бањи Ковиљачи, Суботици, Титину, Сјеници

"Већина њих није ту остала дуго, јер су њихове породице напустиле Србију, али за ту децу и краткотрајни боравак међу вршњацима и у школској клупи био је био изузетно важан", каже директор АПС, Радослав Ђуровић. У овом тренутку, по његовим речима АПС, који је и једина организација која има има акредитоване стручне програме обуке просветних радника за образовање ове деце, је поднео и захтеве за упис око 50 деце из Центра за азил у Боговађи у школе на територији општине Лајковац. Од друге половине прошле године, и многе друге невладине организације су почеле да се баве пројектима образовања ове деце. Једна од таквих је и Центар за образовне политике који је пројектом "Подршка образовању ученика миграната на територији Србије", који је уписао управо тих 14 ђака из прихватног центра у Крњачи у земунску основну школу "Бранко Пешић".

Ивана Ценерић из тог центра рекла је за Тањуг да су у Министарству просвете и Комесаријату за избеглице и миграције позитивно одговорили на њихову идеју па је она реализована почетком децембра прошле године.

"Најпре се почело са децом из Крњаче зато што су они под старатељством Центра за социјални рад и њихови старатељи су нам пришли и тражили да се деца упишу", објаснила је.

"Првих десет дана смо имали само радионице, нису улазили на наставу. Тек 13. јануара, када је прошла фаза прилагођавања, увели смо их у наставу", каже директор те школе Ненад Ђирић.

Сада 14 ђака из Крњаче сваки дан долази у школу и два часа дневно уче српски језик, а два часа похађају редовну наставу. На часовима српског, каже, уз помоћ наставника, али и преводиоца Камарана, догађа се права културолошка мешавина.

Тахта на фарсију, табла на српском. . . два језика не звуче толико различито када се говоре у њиховој школи, а чини се да не само да су ђаци све бољи на путу да науче српски, већ и наставници уз помоћ ђака и Камарана, све више напредују у познању фарсија, уверила се екипа Тањуга

у овој школи.

"Ускоро ћемо имати и љубавне проблеме, девојчице се све више заљубљују у нове ђаке", у шали каже Ђирић. Он је објашњава да су ђаци подељени у осам одељења од петог до осмог разреда, тако да их у сваком буде по двоје или троје. Све предмете, каже, слушају на српском, али уз Камаранову помоћ. А кад раде тестове, листићи су им прилагођени да буде што мање речи.

Књиге за ђаке из Крњаче обезбеђује сама школа, као и прибор за рад, речнике за енглески језик купује Центар за образовне политике, а превоз до школе плаћа UNHCR. Иначе, првобитни уговор о плаћању превоза истекао је 28. фебруара, шеф UNHCR-а у Србији Ханс Фридрих Шодер рекао је за Тањуг да ће се он сасвим сигурно продужити. Шодер је такође рекао како ће UNHCR уложити напоре да помогне Србији да што је више могуће те деце упише у школе, али и да оспособи школе да их приме. "Неки од њих су изгубили неколико година школовања, они имају права и морају да иду у школу и према међународним и српским законима", каже Шодер.

Хашеми Ахмед који у земунску школу иде већ месец дана, каже да је изузетно захвалан на том програму. "Захвалан сам што се Србија уопште брине за наше образовање", поручио је он. Другари из школе му, каже, много помажу, и кад год нешто не разуме, радо објасне. С њима се радо и игра, испричао је Хашеми, а највише воли фудбал.

"Све су то деца која су тражиоци азила и они по Закону о основном образовању и Закону о азилу имају право на основно школовање", закључио је Игор Мишковић који је као и Ценерић најавио подизање капацитета, па се, каже он, може очекивати да да се још неке школе оспособе да могу да спроведу такве програме.

Прешево: Прва школа за децу избеглице у Србији

У Избегличком кампу у Прешеву отворена је прва школа у региону за децу избеглице, старости од седам до 15 година, у којој 220 малишана из Сирије, Авганистана, Пакистана и Курдистана похађају часове српског и енглеског језика, математике, географије, уметности и физичког васпитања. Школа је отворена у намери да се деца, чији родитељи евентуално затраже азил у Србији, што лакше интегришу у образовни систем наше земље.

VEČNOST REKTORA – DEKANA

(Jačanje „kulta“ ličnosti ili autonomije univerziteta)

Piše: Prof. dr Sreten Đ. Čuzović*

Dugo očekivani Zakon o visokom obrazovanju – zakonodavna rukotvorina kreatora visokobrazovnog sistema u Srbiji, „stidljivim“ krajičkom dospelo je u ruke novinara. Univerzitetska javnost, imala je priliku da se, s toliko željom perjanicom strategijskog razvoja našeg visokog školstva, u skladu s bolonjskim procesom, upozna iz novina. Rukovodeći se poslovicom: „dobar je i grad kad nema kiše“, s jedne, i izrekom: „skromnost je vrлина“, s druge strane, i ovaj novinarski „aber“ zatalasao je akademsku javnost.

Kroz „krajičak“ odškrinutih „vrata“ Zakona, pažnju su nam zaplenile novine koje se odnose: na „večnost“ rektora i dekana. Na prvi pogled, to jeste važan segment, ali, ne i dovoljan uslov za konkurentsku prepoznatljivost i jačanje naučno-istraživačkih performansi univerziteta-fakulteta. U univerzitetskom lancu vrednosti, svaka karika je bitna: od izbora saradnika u nastavi do redovnog i emeritusa profesora.

Iako, se još nisu osušila slova iz priloga „Dekanima malo dva mandata“ objavljenog u Politici (13.02.2015) koji je nagoveštavao pojačani nadzor Ministarstva prosvete prilikom izbora organa poslovođenja, usledili su noviteti u nacrtu Zakona, „rektorima i dekanima neograničen mandat“.

Podsetimo se, da su tadašnje prosvetne vlasti poslale su fakultetima (14.01.2015), dopis, koji važi i danas, u kome piše: „Ministarstvo prosvete uočilo je pojavu da jedan broj visokoškolskih ustanova ne poštuje zakon prilikom izbora organa poslovođenja, koji se bira na period od tri godine, sa mogućnošću jednog ponovnog izbora“. Istovremeno je prof. dr Marko Atlagić, tadašnji, član Odbora za prosvetu, nauku, tehnološki razvoj i informatičko društvo izneo podatak: „da imamo primere da je neko dekan i po 24 godine. Takvih imate u Srbiji koliko hoćete, čak menjaju i jedno slovo u nazivu fakulteta samo da bi ostali na funkciji“. Dekani su, po njegovim rečima, na mnogim fakultetima postali: „gospodari života i smrti i služe se raznim mahinacijama kako bi ostali na funkciji, jer je korupcija ovde veća nego u građevini. Bilo je primera na nekim vojvodanskim fakultetima, pa je reagovao i Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, da se de-

kani kandiduju ponovo za tu funkciju godinu dana pre odlaska u penziju, jer im se tako produžava radni vek za još dve godine“. Taj trend posebno je izražen od usvajanja „bolonjskog“ Zakona o visokom obrazovanju 2005. godine.

Ovim se ne iscrpljuje lista „noviteta“ koje je sa sobom doneo, važeći, Zakon o visokom obrazovanju. Pored ostalih, podsetimo se pitanja prof. dr Marka Atlagića („Politika“, 5.12.2014), univerzitetskoj javnosti: „Zašto profesori nisu do sada pokušali da promene član koji je, po njihovom mišljenju, sporan i zašto smatraju da je moralno da neko bude na funkciji dekana punu deceniju i duže? To pitanje, po njemu, izaziva još veće čuđenje ako imamo u vidu činjenicu da je zakonodavac s pravom osmislio ovakav član - kako bi se smanjila mogućnost korupcije i nepotizma, i kako bi ove funkcije bile dostupne većem broju ljudi, pod uslovom da poseduju odgovarajuće kvalifikacije? I dok su, tadašnje, prosvetne vlasti opominjale dekane da nemaju pravo da budu na toj funkciji više od dva puta, u međuvremenu, zasedao je rektorski kolegijum Univerziteta u Beogradu, kao i Senat BU: „i po svemu sudeći, profesori su rešili da se ogluše o mišljenje Ministarstva prosvete, jer ono nije – pravno obavezujuće...Zakon je tu vrlo precizan i on kaže da mogu dva mandata u cugu, ali ne kaže da ne može i treći za života“.

Povodom stava rektorskog kolegijuma oglasio se prof. Atlagić: „ja sam šokiran ovakvim stavom dekana i voleo bih da to dođe do Odbora za prosvetu, odgovorićemo vrlo rado i temeljno“. Odgovor nismo čuli, ali smo saznali za predlog Ministarstva prosvete: rektorima i dekanima neograničen mandat.

Potpisnik ovog priloga nema nameru da presuđuje šta je bolje: „večnost“ ili smenjivost rektora-dekana. Istina, iskustvo nas uči da prenatrpana uloga pojedinca ukazuje na odsustvo demokratije i prisustvo korupcije. S druge strane, slikovito rečeno, ako je naučno-istraživački rad „njiva“ koja zahteva duboko oranje, da bi žetva bila blagorodna, a prinosi punili salaše, neophodno je, s vremena na vreme, menjati i „kulture“. Paori-ratari bi rekli „ispostilo“ se zemljište, menjajmo „zasade-kulture“.

*redovni prof. Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Nišu

DECENTRALIZOVATI IZBOR DIREKTORA ŠKOLA

Piše: Radojko Jovović*

Priprema se izrada zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja („Šta predviđaju izmene krovnog obrazovnog zakona“, „Politika“, 2. februar 2017.) Sasvim je ispravno što će se zakonski obraditi i pitanja uvođenja opšte mature za gimnazije, opšte mature u srednjim muzičkim školama i uvođenje stručne mature u srednjim školama, završnog, specijalističkog i majstorskog ispita. Sve to će doprineti povećanju odgovornosti svih činilaca i stvaranju uslova za opredeljivanje mladih generacija za zapošljavanje, umetničko stvaralaštvo, do definisanja puta ka visokim školama i fakultetima.

Posebno je važan izbor direktora škola. Njih sada u Srbiji ima blizu 2.000. Izbor direktora je važno pitanje, kako za školu, tako i za roditelje, za kandidate, za lokalnu samoupravu, pa i za Ministarstvo prosvete i ministra. Tu postoje dva puta – ili demokratizacija izbora i jačanje autonomije škole i njene odgovornosti, ako izbor vrše školski organi, ili drugi put, centralizacija ako se izbor vrši izvan škole i lokalne samouprave, na nivou Ministarstva prosvete i ministra.

Pristalica sam prvog puta. Zato što i time treba da jača odgovornost škole, svakog nastavnika, nastavničkog veća i školskog odbora. Izbor direktora ne sme da ima primese „političkog – stranačkog pitanja“, niti „grupaškog delovanja“. Direktor treba da bude prvi među jednakima, da je odličan stručnjak, iskusan pedagog, dobar direktor i metodičar, da ima znanja iz opšte kulture i da je dobar organizator škole kao vaspitno-obrazovne ustanove, te da zaista predvodi školu i kao takav ima ugled i poverenje učenika i roditelja.

Ko poseduje navedene osobine može najbolje znati kolektiv škole, kome je u interesu da institucija napreduje i ostvaruje kvalitetne rezultate. Može se desiti da tako i ne bude. Tada treba da deluju društveni faktori i spreče grupašenje, političke zloupotrebe, nerad, improvizaciju, zapostavljanje funkcije ili „nameštanje“ izbornih rezultata, „skrivanja“ fonda časova, familijarno zapošljavanje i drugo.

Bio sam i direktor škole, u vreme decentralizacije, kada su saveti škola birali direktore, kao sada školski odbori, a odluku potvrdjivale skupštine opština. U drugoj polovini 20. veka bilo je i perioda i

centralizacije, koja je po pravilu u praksi imala više negativnih nego pozitivnih rezultata. Na primer, od 1945. do 1965. godine direktore su postavljale opštine, a direktore srednjih škola Ministarstvo prosvete. Od 1965. do 1992. direktore su birali saveti škola, a od 1992. do 2003. opet je došlo do centralizacije, pa je direktore škola birao ministar prosvete, na predlog školskog odbora, uz mišljenje toga odeljenja Ministarstva prosvete za više okruge.

Slobodan sam ovim povodom da uputim predlog. Direktore treba da biraju školski odbori, tako što bi se uvela obaveza da se predlog konkursa komisije izloži nastavničkom veću, kao najvišem i najodgovornijem stručnom organu škole. Predlažem da školski odbori, koji sada imaju po devet članova (3+3+3), ubuduće broje 11 članova. Nastavničko veće treba da ima pet članova, roditelji tri i lokalna samouprava tri člana. To bi jačalo stručne komponente škole i ulogu roditelja, kao i lokalne samouprave.

Ako bi došlo, a takvih primera ima, do zakonskih zloupotreba, onda bi bilo logično da se uključi Ministarstvo prosvete, da sve to preko kadrovske komisije analizira i predloži konačnu odluku ministru prosvete, o imenovanju ili neimenovanju direktora, uz puno učešće školske uprave date sredine.

*Kragujevac

MILIVOJE PETROVIĆ: HRONIČAR ŠKOLSTVA U ŠUMADIJI

Piše: Dr Miodrag D. Ignjatović*

Milivoje Petrović, devedesetogodišnjak, decenijama je radio kao učitelj i profesor pedagogije – od Raške oblasti do svog Kragujevca (rođen u Dobrovdici kod Batočine 1918). Pored brojnih knjiga i stručnih radova, između 2003. i 2006. objavio je tri monumentalna, i za istoriju školstva, ali i Srbije

uopšte – može se reći vrlo značajne studije: „Školstvo i prosveta Šumadije u 19. veku“, zatim „Školstvo Šumadije početkom 20. veka“ i „Školstvo Šumadije između dva rata (1918-1941). Ukupno 1.116 strana, s navođenjem 282 mesta, 739 imena, kao i 154 izvora literature! Tri obimne knjige o školstvu Šumadije dragoceni su dar, ne samo istoriji školstva Srbije nego, u mnogo i po mnogo čemu, razgranato i veliko svedočenje kojim se istorija Šumadije u nekoliko i čitave Srbije, obogaćuje. „Na korak“ od punog veka, učitelj i profesor Milivoje ispisaao je „ostavštinu za budućnost“ svojoj Srbiji i, posebno, Šumadiji.

*Beograd

ОЧЕКИВАН ПАД ЗАРАДА У ЈАНУАРУ

• Просечна нето зарада 335 евра • Оцачка зарада с 58.666 динара пала на 19.031 • Срем највише порастао па највише склизнуо

Просечна бруто зарада исплаћена у јануару 2017. године износила је 57.231 динар. Просечна нето зарада (без пореза и доприноса) исплаћена у јануару 2017. године износила је 41.508 динара, односно 335 евра.

У односу на претходни месец, просечна бруто зарада номинално је била мања за 22,3%, а реално мања за 23,4%, док је просечна нето зарада номинално била мања за 22,4% и реално мања за 23,5%.

Период	Зараде у просвети и републички просек					
	Просечне зараде			Про. зар. без пореза и доприноса		
	Укупно РС	Образавање	Индекс (3:2)	Укупно РС	Образавање	Индекс (6:5)
I 2016	55.763	55.190	98.97	40.443	39.696	98.18
II 2016	61.279	55.754	90.98	44.450	40.101	90.22
III 2016	63.029	56.238	89.23	45.870	40.524	88.35
IV 2016	67.464	56.708	84.06	49.249	40.784	82.81
V 2016	60.520	55.431	91.59	43.951	39.885	90.75
VI 2016	64.019	56.801	88.73	46.450	40.845	87.93
VII 2016	63.699	57.168	89.75	46.280	41.112	88.83
VIII 2016	62.474	55.482	88.81	45.286	39.924	88.16
IX 2016	64.150	60.146	93.76	46.558	43.195	92.78
X 2016	62.414	56.474	90.48	45.281	40.609	89.68
XI 2016	63.061	56.215	89.14	45.767	40.438	88.36
XII 2016	73.641	59.029	80.16	53.456	42.400	79.32
I 2017	57.231	57.732	100,88	41.508	41.432	99,82
II 2017	64.847	58.703	90,53	46.990	42.146	89,69

У поређењу са истим месецом прошле године, просечна бруто зарада номинално је била већа за 2,6% и реално већа за 0,2%, док је просечна нето зарада номинално била већа за 2,6% и реално већа за 0,2%.

Пад зарада исплаћених у јануару 2017. у односу на зараде исплаћене у децембру 2016. године резултат је пре свега динамике исплата. Наиме, крајем децембра 2016, због новогодишњих и божићних празника, исплаћене су и зараде које би иначе биле исплаћене почетком јануара 2017. године.

У Републичком заводу за статистику пад зарада исплаћених у јануару ове године у односу на месец раније тумаче пре свега динамиком исплате. Наиме, крајем децембра 2016. године, због новогодишњих и божићних празника, исплаћене су и зараде које би иначе биле исплаћене почетком јануара ове године.

Из статистичких података о просечној плати у Војводини јасно се види колико су у појединим општинама запослени награђивани пред Нову годину јер су јануарске зараде неколико десетина процената мање него месец раније. Укупан просек зарада у Војводини прошлог месеца био је 37.910 динара, што значи да је 3.589 динара мањи од републичког. Ваља подсетити на то да је у децембру 2016. године војвођанска просечна зарада први пут била већа од републичке 38 динара: тог месеца је војвођански просек био је 43.494 динара. Но, оно што је ономад било 38 динара више него на нивоу државе, у јануару је 3.589 динара мање, што јасно указује на то да су многе локалне самоуправе биле прави Деда Мраз.

Далеко највећу просечну плату у децембру прошле године имао је Вршац – 71.818 динара. Прошлог месеца просечна зарада у овом граду била је 50.174 динара, што значи да је чак 31,1 одсто мања него само месец раније. У Новом Саду сада је просечна плата 41.475 динара, а само месец раније била је 36,4 одсто мање, односно износила је 65.184 динара. С просечном децембарском платом од 64.825 динара Пећинци су били на трећем месту у Војводини, а у јануару имају 42.967 динара, односно 33,7 одсто мање. Кањижа је у децембру забележила највећи скок плате у односу на новембар – чак 43,4 одсто и имала је нето плату од 58.666 динара. У јануару су у тој општини запослени остварили просек од 38.287 динара, односно 34,7 одсто мање него месец раније.

Колико су плате у децембру „надуване“ најбоље илуструје пример општина Ковин и Оџаци. Наиме, Ковинци су у децембру имали просечну зараду од 55.953 динара, а прошлог месеца она износи свега 27.451, што значи да је 50,9 одсто мања. У Оџацима пак сада просечна плата износи свега 19.031 динар, а у децембру је била

међу већима у Војводини – 58.631 динар, што значи да је сада чак 67,5 одсто мања него месец раније.

Просечна јануарска плата у свим војвођанским областима знатно је мања у односу на децембар. Сада је највећа у Јужнобачкој области – 41.351 динар. Први пут да друго место по висини просечне плате избила је Севернобачка област – 39.495, а Јужнобанатска област је на трећем месту с просеком од 39.263 динара. Просечна јануарска плата у Средњобанатској области је 37.812, у Севернобанатској 35.926, сремској 34.376 и у Западнобачкој 32.424 динара.

Просечне зараде по запосленом у Републици Србији, по делатностима	Зараде		Нето зараде	
	II 2017	I-II 2017	II 2017	I-II 2017
Укупно	64847	61030	46990	44242
Пољ., шумарство и рибарство	56462	54455	40722	39324
Рударство	105902	104849	75475	75092
Прерађивачка индустрија	60685	57663	44075	41911
Снабдевање ел. енер., гасом и паром	110911	108688	78920	77366
Снабд. водом и управ. отпадним водама	57497	54387	41387	39160
Грађевинарство	57657	54857	41866	39951
Трг. на вел. и мало и попр. мот. воз.	49882	48097	36479	35214
Саобраћај и складиштење	67663	64168	49150	46850
Услуге смештаја и исхране	38977	38294	28651	28206
Информисање и комуникације	127034	110771	95974	83204
Фин. делатности и делатност осигурања	101367	101208	73390	73398
Пословање некретнинама	72524	66705	52884	48423
Стр., научне, инфор. и техн. делат.	91870	92011	67541	67722
Админ. и помоћне услужне делат.	54836	49918	39681	36159
Држ. управа и обавезно соц. осигурање	69103	64907	49622	46591
Образовање	58703	58216	42146	41788
Здравствена и социјална заштита	60789	50689	43768	36430
Уметност; забава и рекреација	52918	49090	38319	35509
Остале услужне делатности	49379	43717	36387	32337

Просечна плата у јануару у Панчеву била је 43.886 динара, у Бачкој Паланци 38.098, Беочину 39.098, Кикинди 36.282, Зрењанину 40.111, Кањижи 38.287, Пећинцима 42.967, Сремској Митровици 33.263, Сенти 33.105, Старој Пазови 31.823 динара. Најнижа јануарска просечна плата забележена је у Оџацима – 19.031, затим у Бачу – 24.478, Бачком Петровцу – 25.368, Сечњу – 25.937, Ковачици – 27.374, Иригу – 27.839, Жабљу – 28.900, Новом Бечеју – 29.301 и Тителу – 29.766. Општина Алибунар, која је током целе прошле године имала најнижу просечну плату у Војводини, у јануару је имала 29.303 динара и једина је остварила исту зараду и прошлог месеца и у децембру 2016. године.

Највећи раст просечне плате у децембру у односу на новембар у Војводини забележен је у Срему – 26,6 одсто. Међутим, сада се у сремским општинама бележи и највећи пад просечне јануарске зараде па су оне тако у Сремској Митровици мање 40,4 одсто, у Иригу 42,3, Пећинцима 33,7, Старој Пазови 35, Шиђу 33,8 одсто и у Руми 24,5 одсто.

	Зараде				Нето зараде			
	II 2017	I-II 2017	II 2017	I-II 2017	II 2017	I-II 2017	II 2017	I-II 2017
Република Србија	64847	61030	113,3	104,3	46990	44242	113,2	104,2
Србија - Север	71829	67111	115,1	103,9	52098	48686	115,0	103,8
Београдски регион	80793	76450	112,0	104,7	58698	55524	112,1	104,7
Регион Војводине	62505	57385	119,6	103,6	45233	41565	119,3	103,5
Западнобачки округ	54236	49452	121,4	103,8	39282	35845	121,2	104,0
Јужнобанатски округ	64672	60865	113,3	100,7	46699	44025	112,9	100,7
Јужнобачки округ	69233	61661	127,9	102,7	50161	44704	127,8	102,6
Севернобанатски округ	53689	51680	108,1	104,2	38797	37364	108,0	104,0
Севернобачки округ	59106	56759	108,6	108,2	42742	41114	108,2	108,1
Средњобанатски округ	58760	55511	112,3	106,9	42409	40090	112,2	106,5
Сремски округ	56921	52132	120,2	104,2	41227	37796	119,9	104,1
Србија – Југ	55518	52909	110,3	104,8	40165	38307	110,2	104,8
Рег. Шумадије и Зап. Србије	54181	51972	108,9	105,9	39274	37729	108,5	105,8
Рег. Јужне и Источне Србије	57120	54030	112,1	103,6	41231	39000	112,1	103,7
Рег. Косово и Метохија	-	-	-	-	-	-	-	-

SRPSKA ZARADA ZA DECENIJU I PO PORASLA 238 EVRA

Ako se obistine najave srpskog premijera Aleksandra Vučića da će prosečna plata u Srbiji na kraju godine biti 440 evra, to znači da će zarade zaposlenih u narednih deset meseci porasti u proseku 105 evra. Naime, poslednji podatak Republičkog zavoda za statistiku o prosečnoj plati u januaru ove godine pokazuje da su radnici tog meseca primili 335 evra, a podaci za februar biće poznati narednih dana. Razlika između najavljenog proseka od 440 evra na kraju godine i 335 evra na početku je 105 evra.

S druge strane, prosečna plata u Srbiji prošle godine iznosila je 373 evra jer je već tradicionalno da su decembarske zarade najmanje petinu veće od ostalih meseci, što doprinosi većem godišnjem proseku. Ako se najavljena prosečna plata za ovu godinu od 440 evra poredi s prosekom za prošlu, onda će do kraja godine one biti 67 evra veće.

Može se učiniti da je rast prosečne plate od 105 evra, odnosno 67, mali i da će i s prosečnom platom od 440 evra srpski radnik i dalje imati primanja među najmanjima u Evropi, ali se nikako ne sme zaboraviti da je u proteklih 15 godina prosečna zarada u Srbiji porasla 305 evra, a da je najveći problem što je ona 2002. godine iznosila svega 135 evra. U proteklih 15 godina samo dva puta smo imali prosečnu platu veću od 400 evra, i to u julu 2008, dok još nije stigla svetska ekonomska kriza – tog meseca ona je iznosila 420 evra, ali je i u decembru prošle godine zabeležena prosečna zarada od 433 evra.

U 2002, 2003. i 2004. godini prosečna plata u Srbiji bila je manja od 200 evra, a prvi put je prešla tu granicu 2006. i dostigla 231 evro. Već naredne, 2007. godine, prosečna plata u Srbiji bila je 316 evra, i od tada, dakle jedanaest godina, nije padala ispod 300 evra. Nakon što je 2008. godine prosečna srpska plata zabeležila „maksimum“ od 376 evra, u odnosu na period od 2000. godine, od tada je opadala sve do lane. Tako je već 2009. godine prosečna plata u Srbiji bila 54 evra manja nego godinu ranije i iznosila je 322 evra. Naredne, 2010. godine, povećana je svega 13 evra, na 335, da bi 2011. godine bila 345 evra, odnosno deset više nego godinu ranije.

Od 2012. prosečna plata u Srbiji počinje da raste i taj trend nastavlja se sve do 2015, kada je pala manje od 20 evra. Naime, 2012. godine prosečna srpska plata bila je 363 evra, 2013. iznosila je 371, 2014. dostigla je 375, da bi 2015. pala na 357. Nakon te godine, kada je počela ozbiljna finansijska konsolidacija srpskih finansija, prosečna plata je lane porasla 16 evra, na 373.

Premijer Vučić je nedavno izjavio da će prosečna plata u martu, biti 395 evra, što je 60 evra više nego na samom početku godine, kada je januarska zarada iznosila svega 335 evra i bila je više od 20 odsto manja u odnosu na decembar prošle godine. Očekuje se i da podaci o zaradama u februaru, koje će ovih dana saopštiti Republički zavod za statistiku, pokažu da je prosečna plata veća nego u prvom mesecu ove godine, tako da nije nemoguće da martovska, koja će javno biti saopštena u aprilu, zaista bude za 60 evra veća nego u prva dva meseca.

U VOJVODINI NAJVEĆI FEBRUARSKI RAST • Programerima plata 210.000, trgovcima 36.000 dinara

Prosečna bruto zarada isplaćena u februaru 2017. godine iznosila je 64.847 dinara. Prosečna neto zarada (bez poreza i doprinosa) isplaćena u februaru 2017. godine iznosila je 46.990 dinara ili 379 evra.

U odnosu na prethodni mesec, prosečna bruto zarada nominalno bila je veća za 13,3% i realno veća za 12,5%, dok je prosečna neto zarada nominalno bila veća za 13,2% i realno veća za 12,4%.

U poređenju sa istim mesecom prošle godine, prosečna bruto zarada nominalno bila je veća za 5,8% i realno veća za 2,5%, dok je prosečna neto zarada nominalno bila je veća za 5,7% i realno veća za 2,4%.

Međutim, kada se posmatraju prosečne neto plate do delatnostima, dolazi se do podatka da zaradu veću od prosečne imaju zaposleni u samo osam delatnostima. Daleko najveću prosečnu platu, od 95.974 dinara, imaju zaposleni u informisanju i komunikacijama. U toj delatnosti prosečna plata za računarsko programiranje i konsultativne delatnosti je čak 210.529 dinara, što je preko četiri puta više od prosečne republičke zarade. Najnižu zaradu u toj delatnosti pak imaju kinematografska, televizijska i muzička produkcija, gde je prošlog meseca zabeležen prosek od svega 23.988 dinara.

Prosečna neto plata zaposlenih u snabdevanju električnom energijom, gasom i parom prošlog meseca iznosila je 78.920, dok su oni koji rade u rudarstvu u proseku zaradili 75.475 dinara. Na četvrtom mestu po visini prosečne zarade su zaposleni u finansijskim delatnostima i delatnostima osiguranja, s prosekom od 73.390 dinara, a iza njih su stručne, naučne, inovacione i tehničke delatnosti, koje su ostvarile zaradu od 67.541 dinar. U toj delatnosti upravljačke delatnosti i savetovanje imaju prosečnu prošlomesečnu platu od 134.653 dinara, dok oni koji rade na pravnim i računovodstvenim poslovima imaju 30.356.

Takođe, u okviru te delatnosti reklamiranje i istraživanje tržišta beleži prosečnu platu od 124.240 dinara, što je dva i po puta više od republičkog proseka. Veću prosečnu platu od republičke prošlog meseca zabeležili su i zaposleni u poslovima nekretnina – 52.884 dinara, kao i oni koji rade u državnoj upravi i obaveznom socijalnom osiguranju – 49.622. Prosečna plata u saobraćaju i skladištenju iznosi 49.150 dinara, ali je tu zarada zaposlenih u vazdušnom saobraćaju u proseku 160.889 dinara, dok oni koji rade u kopnenom saobraćaju i cevovodnom transportu zaraduju 40.635.

Sve ostale delatnosti imaju prosečne zarade manje od republičke plate za februar ove godine. Tako je prošlomesečna prosečna zarada zaposlenih u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu 40.722 dinara, prerađivačkoj industriji 44.075, snabdevanju vodom i upravljanju otpadnim vodama 41.387, građevinarstvu 41.866, obrazovanju 42.146, zdravstvu 43.768.

Najmanju prosečnu platu prošlog meseca zabeležili su zaposleni u uslugama smeštaja i ishrane – 28.651 dinar, i ona je bila 18.339 dinara manja od republičkog proseka. Ostale uslužne delatnosti, gde spadaju delatnost udruženja, popravka računara i predmeta za ličnu upotrebu, zabeležile su prosečnu zaradu od 36.387 dinara. Prosečna plata zaposlenih na poslovima administrativne i pomoćne uslužne delatnosti bila je 39.681 dinar, u trgovini na veliko i malo i popravci motornih vozila 36.479, u umetnosti, zabavi i rekreaciji 38.319.

Kada se posmatra po regionima, prošlog meseca najveći rast prosečnih plata u odnosu na januar beleži se u Vojvodini. Naime, prosečna plata u Beogradskom regionu u februaru je 12,1 odsto veća od januarske, dok je u Vojvodini taj procenat 19,3. Međutim, kada se prosečna plata ostvarena prošlog meseca poredi s decembarskim prosekom, onda je u Vojvodini najveći pad – 15,4 odsto.

DUG NAJMANJE (STATISTIČKI) UDARA STANOVNIKE SRBIJE!

Predsednik Udruženja banaka Srbije Veroljub Dugalić rekao je: “Građani Srbije su i nominalno i realno najmanje zaduženi po kreditima u regionu s iznosom duga po stanovniku od 936 evra”. Po njegovim rečima, ako se uporedi prosečna zaduženost stanovnika Srbije u odnosu na prosečnu neto zaradu, svaki žitelj naše zemlje duguje u proseku dve i po neto plate, dok, primera radi, stanovnik Hrvatske duguje 4,8 prosečnih neto zarada. Na konferenciji za novinare u UBS-u je rečeno da ukupni krediti stanovništva u Srbiji iznose 6,7 milijardi evra, dok najveći iznos plasmana stanovništvu ima Češka – 52 milijarde evra.

U Hrvatskoj ukupni krediti stanovništvu iznose 15,7 milijardi evra, tako da je po glavi stanovnika dug 3.735 evra, a neto plata građana te zemlje je prosečno 780 evra. Najmanji iznos plasmana u regionu ima Crna Gora – milijardu evra, pri čemu je zaduženje po stanovniku 1.636 evra, što znači da s prosečnom neto platom od 509 evra Crnogorci duguju bankama po 3,2 mesečne neto zarade. Makedonske banke imaju kod građana plasmane u vrednosti od 2,2 milijarde evra, što je 1.083 evra po glavi stanovnika. To znači da Makedonci, s prosečnom neto platom od 362 evra, duguju tri plate po kreditnoj partiji.

U regionu centralne i jugoistočne Evrope najveću zaduženost po stanovniku ima Slovačka, s iznosom od 5.416 evra po stanovniku, što znači da svaki Slovak duguje po kreditu osam prosečnih zarada. – Za Udruženje banaka Srbije je apsolutno neprihvatljivo bilo kakvo usmeravanje ili ograničavanje kredita bilo kojoj grupaciji korisnika kredita – izjavio je Veroljub Dugalić. On je takav stav izneo na konferenciji za novinare u UBS-u na molbu da prokomentariše neka mišljenja ekonomista da naš privredni razvoj ne bi trebalo da se temelji samo na potrošnji i da bi trebalo ograničiti plasmane stanovništvu.

TREĆINU PORODIČNOG BUDŽETA POJEDU HRANA I PICE

U četvrtom kvartalu 2016. u Srbiji prosečni mesečni prihodi u novcu i u naturi po domaćinstvu iznosili su 60.639 dinara i viši su 4,1 odsto u odnosu na isti kvartal prethodne godine, a trećina odlazi na hranu i bezalkoholna pića. Kako se navodi u saopštenju Republičkog zavoda za statistiku, prosečni mesečni prihodi veći su jedan odsto u odnosu na treći kvartal 2016.

Najveći udeo u prihodima u novcu i u naturi imaju prihodi iz redovnog radnog odnosa (49 odsto), penzija (31,7 odsto), od poljoprivrede, lova i ribolova (5,6 odsto), prirodne potrošnje (4,3 odsto).

Primanja od socijalnog osiguranja imaju 2,5 odsto udela, prihodi van redovnog radnog odnosa 2,4 odsto, dok su ostala primanja i prihodi iz ostalih izvora 2,2 odsto, odnosno 2,3 odsto.

Izdaci za ličnu potrošnju domaćinstava u četvrtom kvartalu 2016. iznosili su 61.467 dinara i viši su 3,3 odsto u odnosu na isti kvartal prethodne godine i 1,4 odsto u odnosu na treći kvartal 2016, nominalno. Najveći udeo u ličnoj potrošnji domaćinstava čine izdaci za hranu i bezalkoholna pića (35,4 odsto) i za stanovanje, vodu, električnu energiju, gas i ostala goriva (17,6 odsto).

Slede izdaci za transport (8,7 odsto), za ostale lične predmete i ostale usluge (šest odsto), za rekreaciju i kulturu, za komunikacije i za odecu i obuću (po 5,2 odsto), za alkoholna pića i duvan (4,9 odsto), za opremu za stan i tekuće održavanje (4,3 odsto), za zdravlje (3,9 odsto) i 3,6 odsto čine izdaci za ostale grupe lične potrošnje.

МОГУЋНОСТ ПОБИЈАЊА РЕШЕЊА О УТВРЂИВАЊУ РЕПРЕЗЕНТАТИВНОСТИ СИНДИКАТА

Преиспитивање репрезентативности синдиката код послодавца, утврђене решењем послодавца, може се покренути на иницијативу послодавца, односно на захтев другог синдиката код тог послодавца након истека рока од три године од дана доношења решења.

Министарство за рад, запошљавања, борачка и социјална питања нема овлашћење да поништи решење о репрезентативности синдиката које је донео послодавац.

У члану 233. став 1. и 2. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13 и 75/14) прописано је да синдикат, послодавац и удружење послодавца могу поднети захтев за преиспитивање утврђене репрезентативности по истеку рока од три године од дана доношења решења из члана 228. став 2, 231. став 1. и 232. став 3. овог закона.

Преиспитивање репрезентативности синдиката код послодавца, утврђене решењем послодавца, може се покренути на иницијативу послодавца, односно на захтев другог синдиката код тог послодавца.

Захтев из члана 233. став 2. овог закона подноси се послодавцу код кога је основан синдикат чија се репрезентативност преиспитује (члан 234. став 1. Закона о раду).

Према томе, Министарство за рад, запошљавања, борачка и социјална питања нема овлашћење да поништи решење о репрезентативности синдиката које је донео послодавац у складу са одредбама закона. Решење којим је утврђена репрезентативност може се преиспитати након истека рока од три године од дана његовог доношења. (*Мишљење Министарства за рад, запошљавања, борачка и социјална питања бр: 110-00-324/2015-02, од 30. априла 2015*)

НАКНАДА ТРОШКОВА ЗА ДОЛАЗАК И ОДЛАЗАК СА РАДА

Послодавац може запосленом омогућити остваривање права за долазак и одлазак са рада путем сопственог возила, ангажовањем другог превозника или куповином картице-карте за превоз у јавном саобраћају или на други начин.

Чланом 118. став 1. тачка 1) Закона о раду, дефинисано је да запослени има право на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду, и за долазак и одлазак са рада, у висини цене превозне карте у јавном саобраћају, ако послодавац није обезбедио сопствени превоз.

Указујемо да Законом о раду није прецизирано шта се сматра сопственим превозом, али смо мишљења да послодавац може омогућити остваривање овог права запосленом на било који начин, који би био рационалан и омогућавао запосленом долазак и одлазак са рада.

Према томе, послодавац може запосленом омогућити остваривање овог права путем сопственог возила, ангажовањем другог превозника или куповином картице-карте за превоз у јавном саобраћају или на други начин. (*Мишљење Министарства за рад, запошљавања, борачка и социјална питања, број: 011-00-411/2016-02 о г16. септембра 2014*)

ЗАШТИТА ТРУДНИЦЕ ОД ОТКАЗА УГОВОРА О РАДУ

Послодавац је дужан да запосленој на одређено време, која је пре истека рока на који је засновала радни однос доставила извештај надлежног лекара да је трудна, продужи радни однос до истека коришћења права на породилско одсуство, одсуство са рада ради неге детета и одсуство са рада ради посебне неге детета. Продужење уговора о раду на одређено време врши се анексом уговора о раду.

У члану 187. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13 и 75/14) прописано је да за време трудноће, породилског одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуства са рада ради посебне неге детета послодавац не може запосленом да откаже уговор о раду (став 1), а да се запосленом из става 1. овог члана рок за који је уговором засновао радни однос на одређено време продужава до истека коришћења права на одсуство (став 2).

Полазећи од наведених одредаба Закона о раду, послодавац је дужан да запосленој на одређено време, која је пре истека рока на који је засновала радни однос доставила извештај надлежног лекара да је трудна, продужи радни однос до истека коришћења права на породилско одсуство, одсуство са рада ради неге детета и одсуство са рада ради посебне неге детета. Продужење уговора о раду на одређено време врши се анексом уговора о раду. Запослена за време трудноће, породилског одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуства са рада ради посебне неге детета ужива посебну заштиту од отказа уговора о раду.

Према томе, у конкретном случају запослене која је засновала радни однос на одређено време, има посебну заштиту од отказа уговора о

раду, а анексом уговора о раду продужава јој се радни однос до истека коришћења права на породилско одсуство, одсуство са рада ради неге детета и одсуство са рада ради посебне неге детета. (*Мишљење Министарства за рад, запошљавања, борачка и социјална питања, број 011-00-106/2016-02 од 8. априла 2016*)

ПРАВО НА НОВЧАНУ НАКНАДУ У СЛУЧАЈУ СПОРАЗУМНОГ ПРЕСТАНКА РАДНОГ ОДНОСА

Питање: Да ли лице којем је радни однос престао споразумом са послодавцем има право на новчану накнаду од Националне службе за запошљавање?

Одговор: Чланом 67. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10 и 38/15) прописано је да незапослени има право на новчану накнаду у случају престанка радног односа или престанка обавезног осигурања, по основу:

- престанка радног односа отказом од стране послодавца, у складу са прописима о раду, и то:
- ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла, у складу са законом, осим лица која су се, у складу са одлуком Владе о утврђивању програма решавања вишка запослених, својевољно определила за новчану накнаду или посебну новчану накнаду – у већем износу од висине отпремнице утврђене Законом о раду,
- ако запослени не остварује резултате рада, односно нема потребна знања и способности за обављање послова на којима ради;
- престанка радног односа на одређено време, привремених и повремених послова и пробног рада;
- престанка функције изабраних, именованих и постављених лица, уколико није остварено право на мировање радног односа или накнаду плате, у складу са законом;
- преноса оснивачких права власника, односно члана привредног друштва;
- отварање стечаја, покретања ликвидационог поступка и у другим случајевима престанка рада послодавца, у складу са законом;
- премештаја брачног друга, у складу са посебним прописима;
- престанка радног односа у иностранству, у складу са законом, односно међународним споразумом.

Из наведеног произлази закључак да незапослени коме је радни однос, односно осигурање престало његовом вољом (односно споразумно) не може остварити право на новчану накнаду од Националне службе за запошљавање, односно новчану накнаду може остварити тек ако поново испуни услове из члана 66. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености.

УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ДИРЕКТОРА УСТАНОВЕ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Питање: Чланом 7. став 2. Правилника о ближим условима за избор директора установа образовања и васпитања прописано је да кандидат за директора такве установе не може бити лице које је правноснажно осуђено за привредни преступ у вршењу раније дужности. Да ли је учесник конкурса за избор директора дужан да приложи доказ о неосуђиваности за привредни преступ у вршењу раније дужности или тај доказ прибавља установа?

Одговор: На основу овлашћења из члана 59. став 17. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 52/11, 55/13, 35/15-аутентично тумачење, 68/15 и 62/16-УС; у даљем тексту: Закон), министар просвете, науке и технолошког развоја (у даљем тексту: министар) ближе је уредио услове за избор директора установа за образовање и васпитање доношењем Правилника о ближим условима за избор директора установа образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 108/15; у даљем тексту: Правилник).

Министар је чланом 7. став 2. Правилника прописао да кандидат за директора установе образовања и васпитања не може да буде лице које је правноснажно осуђено за привредни преступ у вршењу раније дужности, али је пропустио да пропише ко прибавља доказ о неосуђиваности за привредни преступ.

Пошто је овде реч о правној празнини, сматрамо да се она може попуњити аналогијом с прибављањем доказа о неосуђиваности за кривично дело, што је услов за пријем у радни однос у установи и избор директора установе, који је прописан Законом (члан 120. став 1. тачка 3).

По Закону, доказ о неосуђиваности за кривично дело прибавља установа (члан 120. став 3) па нема разлога да она то не учини и када је у питању прибављање доказа о неосуђиваности за привредни преступ лица које конкурише за избор директора установе.

POKLONILA BUBREG UČENICI

Vaspitačica dece predškolskog uzrasta u SAD poklonila je bubreg i spasila život jednoj svojoj bolesnoj učenici. Bet Balista rekla je da nije oklevala kada da je čula da lekari uzalud pokušavaju da pronađu adekvatnog donatora za devojčicu Lejlu, prenosi BBC. "Jednostavno sam znala da moram da se testiram, umesto da je gledam kako pati", navela je humana vaspitačica. Bet i Lejla uspešno se oporavljaju od operacije koje je izvedena krajem februara. Vaspitačica, majka dvoje dece, odlučila je da donira bubreg pošto je majka deteta objavila na Fejsbuku da je njenoj kćerki neophodna transplantacija da bi preživela. Lejli je prošle godine dijagnostifikovan redak autoimuni poremećaj, a devojčica je zbog teškog stanja provodila 12 sati dnevno na dijalizi.

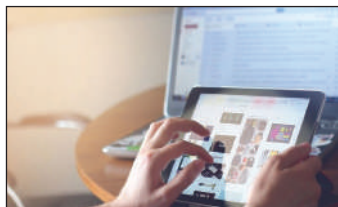

MULTITASKING OŠTETIO KONCENTRACIJU MLADIH

Mladi koji u slobodno vreme često koriste nekoliko medija istovremeno, teže rešavaju zadatke koji zahtevaju pažnju, pokazuju rezultati istraživanja sprovedenog u Finskoj. Doktorska disertacija Mone Mojsala sa Univerziteta u Helsinkiju imala je cilj da istraži kako vreme koje mladi provedu koristeći medije i računare utiče na njihovo pamćenje i pažnju pri rešavanju zahtevnih zadataka. U ispitivanju su učestvovali mladi između 13. i 24. godine starosti, a Mojsala je za potrebe disertacije proučavala i mehanizme u delu mozga koji regulišu pažnju i memoriju. Ispitanici koji su u slobodno vreme težili istovremenom korišćenju raznih medija, teže su se koncentrisali na laboratorijske zadatke koji su zahtevali pažnju.

Mojsala ističe da su oni teže filtrirali (ignorirali) stimuluse koji su im odvlačili pažnju. Ona objašnjava to pojačanim aktivnostima u oblasti prednjeg moždanog režnja, koje mogu biti znak "preteranog naprezanja". Naučnica je koristila određeni tip magnetne rezonance kako bi snimila moždanu aktivnost ispitanika u procesu rešavanja zadataka. Koristeći taj metod, takođe je proučavala zbog čega je "multitasking" naporan. Rezultati su pokazali: "Kada se pažnja deli na slušanje i čitanje, dolazi do 'takmičenja' među nervnim resursima u moždanim regijama koje dele te dve radnje – a to ometa uspešno rešavanje zadatka", prenosi RTS.

Mladi koji su duže igrali kompjuterske igre pokazali su pojačano funkcionisanje memorije i bolje su se snalazili u laboratorijskim zadacima. Takođe, bilo im je lakše da prelaze sa vizuelne na auditivnu pažnju i obrnutu. Kognitivne dobiti kompjuterskih igara predmet su više naučnih studija. "Sve u svemu, rezultati takvih istraživanja od izuzetnog su značaja, jer je vrlo važno razumeti kako upotreba novih tehnologija – koja sve više zaokuplja pažnju (i slobodno vreme) mladih – utiče na njihove kognitivne i moždane funkcije", navodi finska naučnica. Ona je ponovila istraživanje dve godine kasnije, radi prikupljanja dodatnih podataka. „Ovaj materijal je izuzetno obiman i omogućava da istražimo kako korišćenje tehnologije utiče na razvoj mozga”, naglasila je Mojsala.

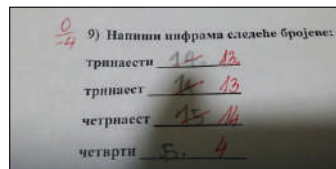

ŠVEDSKA: SEKS TOKOM PAUZE ZA RUČAK PODIŽE MORAL ZAPOSLENIH

Švedski lokalni političar Per Erik Muskos rekao je da bi seks tokom pauze za ručak gradskih službenika doprineo podizanju morala zaposlenih i povećanju broja stanovnika u gradu. Muskos je u ponedeljak 20. februara podneo zvaničan predlog da se seks doda na listu dozvoljenih aktivnosti za vreme pauze, na kojoj su ručak, teretana i masaža. Član gradskog veća u mestu s 4.500 stanovnika kazao je da su na njegov predlog negativno reagovali uglavnom "stariji zaposleni koje je sramota da pričaju o dešavanjima u spavaćoj sobi". On je rekao da sada 550 zaposlenih u gradskoj upravi treba da oceni njegov predlog pre nego što o njemu bude raspravljalo gradsko veće za nekoliko meseci.

ZADATAK ZA OSNOVCE RAZBESNEO RODITELJE

Zadatak koji je ovih dana razbesneo roditelje, ali sve ljude koji "misle svojom glavom", napravio je pravu pometnju na društvenim mrežama i isprovocirao mnoštvo "ljutih" komentara. U spornom zadatku piše: Napiši ciframa sledeće brojeve. Učenik je ovo razumeo isto kao što bi to bio slučaj sa mnogima koji dobro barataju srpskim. "Sledeći broj" je onaj koji sledi iza napisanog, pa je dečko odgovorio tačno, ali taj rezultat učitelj nije smatrao tačnim. Učitelju se omakla je i grešku u poslednjem odgovoru, jer se iza rednog broja piše tačka, a on je nije stavio. Dečak je dobio -4 poena za zadatak koji je tačno rešio.

GEJTS: PAMET NIJE TOLIKO VAŽNA

Pamet nije toliko važna, rekao je milijarder Bil Gejts obožavacima, odgovarajući na pitanje šta bi savetovao mlađem sebi, u Reditovom projektu AMA – "Ask Me Anything". "Objasnio bih mlađem sebi da pamet nije jednodimenzionalna niti toliko važna kao što sam tada mislio. Rekao bih da bi mogao istražiti zemlje u razvoju pre nego što dođem u četrdesete. U to vreme nisam imao baš razvijene društvene veštine, ali nisam siguran postoji li uopšte danas savet koji bi to popravio – možda je trebalo da budem čudan i jednostavno odrastem...". Gejts je o društvenim mrežama rekao da je bio uveren da slobodno objavljivanje informacija koje se mogu lako pronaći mogu poboljšati demokratiju i opšti kvalitet političkih debata, prenosi američka štampa. Ipak, kako je istakao, događa se da ovakav oblik komunikacije koji je započeo još u vreme televizije produbljuje podele u društvu, a ono što je izrazito zabrinjavajuće je da bi one mogle postati još veće u ovom digitalnom svetu.

Na pitanje što smatra uspehom, Gejts je napisao: "Voren Bafet (milijarder) je uvek govorio da je mera uspeha sreća ljudi oko vas. Isto tako, dobar je osećaj znati kako si ostavio utisak na ovom svetu – izumom nečega, podizanjem dece ili pomaganjem". Na pitanje kakvu vrstu napretka bi hteo doživeti, on je rekao: "Veliki napredak bi bio kad bi kompjuteri mogli čitati i razumeti informacije kao ljudi. Druga stvar vezana je za vakcinu. Treba nam vakcina za HIV, malariju i TB i nadam se da ćemo ih imati za 10-15 godina." Gejts je poznat po svom filantropskom delovanju i sa svojom suprugom Melindom mnogo vremena provodi u zemljama u razvoju.

GOOGLEOV DIREKTOR OTKRIO ŠTA JE NAJVAŽNIJE NA RAZGOVORU ZA POSAO

Kad je u pitanju razgovor za posao, uglavnom se oslanjamo na savete, istraživanja, pripremu, znanje, ali i sreću. Međutim, Piter Roper, Googleov šef za mobilnu strategiju, ističe da je najbitnije povezati se sa potencijalnim poslodavcem. "Koje su vaše slabosti? Gde se vidite za pet godina?", su pitanja na koja je najlakše odgovoriti, ali prema Roperu, ona uopšte nisu važna. Umesto toga, on tvrdi da je povezivanje sa poslodavcem znatno važnije.

Roper preferira pitanja kao što su najdraža boja, najluđa stvar koju ste uradili i stvari koje se nalaze na listi onih koje želite da učinite. Ove neobičajene teme za razgovor za posao ljude ohrabruju da podele svoje strasti i želje, što razgovor čini zanimljivijim. "Poslodavac će nakon razgovora imati priliku da zaista razume kakva je neko osoba, za čime gaji strast i šta ga zanima. Naši najproduktivniji radnici su oni koji su srećni", kazao je Roper. Dakle, prilikom narednog razgovora za posao umesto uvežbanih odgovora potrudite se da vas poslodavac upozna.

